ادامزاتتەك تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسن بەرگە قۆرۆدەك "نندەتپەن" شایقاسۆ تاراۆن جازدی

ـــ ئتوراعا شي جینیپڤنەك جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ حالقارالق سەلبەستگەن بلگەرلەتكەندگی جونندە ەستەلك

(باسی 1 ـ بەتتە)

...

نندەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆدەك حالقارالق سەلبەستگەن كۆشەیتۆ ـــ ەلمەزدەك جاۆاپتی ئری ەلدەك رولەن ساۆلەلەندەرۆننەك، ادامزاتتەك تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسن قۆرۆدی بلگەرلەتۆـ دەك ماڤنزدی بەینەسی.

بۆل جۆڤگونەك ۆستانمی جانە دارپتەمەسی، ونان دا ماڤنزدسی، جۆڤگونەك سكەرلەك كورسەتۆی مەن جاۆاپكەرشلەك ارقالاۆی بولپ تابىلادی.

سۆیسپەنشلەك تاراۆی: "ناعز سۆیسپەنشلەك قینشلەقتا بایقالادی "

"ئوزارا قولداۆ كورسەتۆ، سەلبەسپ تەك یگەـ لەككە كەنەلۆ باستان ـ ایاق جۆڤگو مەن یتالیانەك جالپی بەتتەك ستراتەگیالق سەرىكتەستەك قارىم ـ قاتناسنەك نەگزگی ریتمی بولپ كەلەدی. یتالیا جاق قینشلەققا ۆشراعان ساتتە، جۆڤگو ۆكمەتی مەن حالقی یتالیا جاقتەك نندەتكە قارسی اتتانۆ جاـ عنداعی قۆلشننسەن تاباندەلبقەپن قولدایدی، سەلـ بەستەك ورىستەتپ، كومەك بەرۆدی قالایدی".

یتالیانەك زۆڤتۆڤی ماتتارەللا جۆردا جۆڤگوـ نەك مەملەكەت ئتوراعاسی شي جینیپڤ جولداعان حال سۆراۆ تەلەگراماسەن تاپسرپ الدی. وسـ دان بۆرەن، جۆڤگو نندەتكە قارسی اتتانعان ماشاـ قاتتی كەزدە، ماتتارەللا زۆڤتۆڤ زۆڤتۆڤ سارایی ـــ كۆیریناله سارایندا ەرەكشە مۆزیكا كەشەن وتكەـ زپ، جۆڤگوعا دەم بەرۆ جوننندە ارناۆلی ۆسەـ نس ورتاعا قویدی.

ئتوراعا شي جینیپڤگە قایتارعان جاۆاپ حاتنەـ دا، ماتتارەللا زۆڤتۆڤ بىلاي دەپ جازدی: "ئتوـ راعا مىرزا، ئسزدەك جڤگەرلەندىرۆگە تولی سوزـ دەرىڭز جانە جۆڤگونەك یتالیاعا كورسەتكەن قولـ داۆی، مەن ئۆشن الپ ایتقاندا، بارلعی قازىرگی جاعدای ایاسندعی ئبزدەك ارامزدعی ناقتی سەلـ بەستەك سانالادی... تەز ارادا سىزبەن تاعی ئبـر مارتە ئدیدارلاسپ، ارامزدعی بەرەك دوستەقتی بىرگە اڤگمەلەۆدی كۆتەمن". جاۆاپ حات قایتارـ عان سول كۆنی، جۆڤگونەك نندەتكە قارسی اتتانۆ ەمدەۆ ماماندار گرۆپپاسی ەمدەۆ، نندەتتەن ساقتانۆ زاتتەق ماتەرىالدارىن جانە جابدەقتارىن الپ رىمگە ۆشپ، ئبرىنشی توپتا یتالیاعا جەتكەن حالقارالق كومەك بەرۆشلەرگە اینالدی.

منە وسندای ئوزارا دەم بەرۆ "نندەتپەن" شایقاس كەزىندە جۆڤگونەك مەملەكەت باسشسی دیپلوماتیاسنەك ئبـر بولگی عانا. 1 ـ ایدەك سوڤعی شەننەن بەری، ئتوراعا شي جینیپڤنەك دیپـ لوماتیالق قارىم ـ قاتناس كۆن ئتارتبی ئجیی ریتممەن جۆرگزىلدی: 25 شەتەل باسشسسمەن جانە حالقارالق ۆیمداردەك جاۆاپتىلارىمەن 32 رەت تەلەفوندا سویلەسپ، جۆڤگوعا ارنایی ساپارـ لای كەلگەن كامبودجانەك باس ۆازىرىمەن، موڤـ ەۆلیانەك زۆڤتۆڤمەن، پاكیستاننەك زۆڤتۆڤمەن، دۆنیە جۆزىلدك دەنساۆلق ساقتاۆ ۆیمەنەك باسالـ قاسمەن كەڤەس جانە كەزدەسۆ وتكزدی، ەۆروپا وداعی، كورەیا، یران، یتالیا، فرانسیا، گەرمانیا، یسپانیا، سەربیا باسشلارىنا حال سۆراۆ تەلەگرام ـ ماسن جولدادی، دۆنیە جۆزىلدك دەنساۆلق ساقتاۆ ۆیمەنەك باسالقاسی تان دسایگە، امەریكا گەیتس قور قوعامنەك ئتوراعاسی بیلل گەیتسكە جاۆاپ حات جازدی... 3 ـ ایدەك 26 ـ كۆنی، 20 ەل توبی باسشلارىنەك جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنە توتەپ بەرۆ جوننندەگی ەل باسلارى ەرەكشە كەڤەسی وتكزىلدی، ئتوراعا شي جینیپڤ بەیجیڭدە قاتناستی ئاری ماڤنزدی ئسوز سویلەدی.

العسی مەن قولداۆىن ئبلدىرپ، سۆیسپەدـ شىلگی مەن سەنمەن جەتكزىپ، نتتماق پەن سەلبەستكتی دارپتەدی... "نندەتپەن" شایقاس كەزىندە، ئتوراعا شي جینیپڤ كوپ جاقپەن تەعز بایلانس ورناتپ، شكەرلەي اۆس ـ كۆیس جاساپ، جۆڤگونەك نندەتكە قارسی اتتانۆداعی قۆلشننستارىن تانسترپ، حالقارالق قوعامنەك قولداۆىنا قول جەتكزىپ، ئار ەلدی نندەتكە قول ۆستاسا قارسی اتتانپ، الەمدەك الەۆمەتتەك دەدـ ساۆلق ساقتاۆ حاۆىپسزدىگىن بىرگە قورعاۆعا ۆدـ دەدی. تەلەفوندا سویلەسۆ دە، حات ـ حابار بارىس ـ كەلسی دە بولدی؛ ەكی جاقتلی تىلدەسۆ دە، كوپ جاقتلی ئماجلىس تە بولدی؛ شەتەل سایاسی قایـ راتكەرلەرىنە باعىتتالعانی دا، شەتەل جاق دوس قایراتكەرلەرگە باعىتتالعانی دا بولدی... جۆڤگوـ نەك مەملەكەت باسشسی دیپلوماتیاسی ناقتی، الۆان ئتۆرلی بارىس ـ كەلىس تاسلدەرى ارقلی جۆڤگوـ نەك دۆنیە جۆزىندەگی ئارقایسی ەلدەرمەن دوستعىن تەرەڤدەتپ، جۆڤگونەك دۆنیە جۆزىندەگی ئارقایسی ەلدەرمەن سەلبەستگەن بلگەرلەتتی.

قاراعایدەك قایسارلعی قاقاعان ایازدا سىنالـ دی، ناعز سۆیسپەنشلەك قینشلەقتا بایقالادی.

دوستق كارتینالاری ادامدی اسەرلەندىردی:

كوكتەم كىرگەن ەكنشی كۆنی، كامبودجانەك باس ئۆازىرى حۆڤسن قارلاتپ جۆڤگوعا كەلدی. ول ئتوراعا شي جینیپڤگە مىنالاردی ئبلدىردی: جۆڤگو قینشلەقتا قالعان كەزدەردە، كامبودجا حالقی جۆڤگو حالقمەن مىزعماستان بىرگە بولپ، جاپا ـ ماشاقاتتی بىرگە وتكەرپ، ۆاقىتتق قینشـ لەقتی بىرگە جەڤدی، بۆل ناعز "اینماس دوستق"، كامبودجا جاق جۆڤگو جاقپەن بىرگە كامبودجا ـ جۆڤگو تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسن قۆرۆعا كۆش سالادی.

موڤگولیانەك ئداستۆرلی مەرەكەسی شاعان مەرەكەسی دەمالىسنان كەینگی ئبرىنشی كۆنی، موڤگولیانەك زۆڤتۆڤی باتتۆلعا جۆڤگوعا ساپارلای كەلدی ئاری موڤگولیا جاقتەك جۆڤگو جاققا تارتۆ ەتكەن 30 مەك قویدەك كۆالىگن ئتوراعا شي جینیپڤگە تابس ەتتی. 2014 ـ جىلی ئتوراعا شي جینیپڤ موڤگولیانەك مەملەكەتتەك ۆلكەن حۆـ رۆلندا «ئوزارا قارایلاسپ، كومەكتەسپ، جۆڤگو ـ موڤگولیا قارىم ـ قاتناسن دامىتۆدەك جاڤا ئداۆدـ رىن بىرگە اشایىق» دەگەن تاقرىپتا ماڤنزدی لەكسیا سویلەدی. وسی رەت ئتوراعا شي جینیپڤ تاعی جۆڤگو مەن موڤگولیا ەكی كورشی ەلدەك "ئوزارا قارایلاساتىندىعن، ئوزارا كومەكتەسەتىندىـ گىن، قینىدىقتی بىلەك بىرىكتىرە جەڤەتىندىگىن" تىلگە تیەك ەتتی.

ساۆد ارابیاسنەك پاتشاسی سالمان نندەت جاعدایی تۆرالی ئتوراعا شي جینیپڤگە تەلەفون بەرگەن تۆڤعش شەتەل باسشسی. ول بىلاي دەدی: "جۆڤگونەك، ئسوز جوق، نندەتكە قارسی اتتانۆدەك جەڤسنە قول جەتكزەتىندىگىنە سەنەـ مەن. ساۆد ارابیاسی جاق ئارقاندای جاعدایدا جۆڤگو جاقپەن باتىل بىرگە بولادی. 20 ەل توبی باسشلارىنەك جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنە توتەپ بەرۆ جوننندەگی ەل باسلاـ رى ەرەكشە كەڤەسنەن كەین، ەكی ەلدەك مەمـ لەكەت باسشلارى تاعی دا تەلەفوندا سویلەستی. ئتوراعا شي جینیپڤ مىنالاردی ئبلدىردی: "قازىر ساۆد ارابیاسی دا نندەتتەك قاتاڤ سایىسنا ئدوپ كەلپ وتىر. جۆڤگو جاق ساۆد ارابیاسی جاقتەك نندەتكە قارسی اتتانۆىن باتىل قولدایدی، قولنان كەلگەننشە كومەك كورسەتۆدی قالایدی ".

فرانسیانەك زۆڤتۆڤی ماكرونمەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، ئتوراعا شي جینیپڤ مىنالاردی ئبلـ دىردی: "بىبل 1 ـ ایدان بەری، جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنە قارسی اتتانعان شەشۆشی مەزگلدە، مەن زۆڤتۆڤ مىرزامەن 3 رەت تەلەفوندا سویلەستم، بۆل ئبزدەك ارامزدا ـ عی وسكەلەك ئوزارا سەنىممزدی جانە جۆڤگو مەن فرانسیا قارىم ـ قاتناسنەك جوعاری دەڤگەین تولق ایگىلەدی". "ئار ەل حالقتاری جوننەن ئبر ـ بىرنە قارایلاسپ، كومەكتەسپ، ۆاقىتتق قینشلەقتی بىرگە جەڤۆدەك ۆلگىسن ورناتتی". ئتوراعا شي جینیپڤ جۆڤگو مەن فرانسیانەك ئبرىن ـ ئبرى جڤگەرلەندىرپ، قولداۆ كورسەتپ، ئوزارا ەمدەۆ، نندەتـ تەن ساقتانۆ زاتتەق ماتەرىالدارىن كومەككە بەرگەن تەرەڤ دوستق سۆیسپەنشلىگىن وسلاي سۆرەتتەدی.

امەریكانەك یوتا شتاتىنداعی كاسكاد باستا ـ ۆش مەكتەبىنەك وقۆشلارىنەك جۆڤگو تىلىندە جاڤا جىل قۆتتقتاماسەن العان سوڤ، ئتوراعا شي جینیپڤ شىن نقلاسپەن جاۆاپ حات جازىپ، ولاردی جۆڤگو ـ امەریكا ەكی ەل حالقتارىنەك دوستعىن نعایتۆ ئۆشن ۆلەس قوسۆعا نىتالاندىرـ دی. بالالار جۆڤگو تىلىندە «ۆحان قایراتتان. كۆـ لمەدەگەن بەینەلەرىنەك سونشاما كورىكتی» ئانـ ایتپ، ساڤقلداعان ئسابي ئۆنی جۆرەك قىلىن تەرـ بەتتی. تایاۆدا امەریكانەك یوتا شتاتتق پارلامەنتـ نەك كەڤەس، قاۆىم پالاتالاری ورتاق قاۆلی جوباـ نی ئبر اۆىزدان ماقۆلداپ، جۆڤگو حالقنەك جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنە قارسی اتتانۆداعی قۆلشننسەن قولدادی.

جۆڤحۆا ۆلتی العس ایتا بىلەتىن ۆلت، قینـ شىلقتا قالعان كەزدەگی ئاربىر قمباتتی قولداۆلارـ دی كوڤىل تۆكپىرىنده بەرەك ساقتایدی.

ئتوراعا شي جینیپڤ كاتاردەك ئامىری تامیممەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، كاتار جاقتەك كاتار اۆیاتسیا تورى ارقلی جۆڤگو جاقتەك نندەتـ كە قارسی زاتتەق ماتەرىالدارىن تاسمالداۆىنا كو ـ مەكتەسكەندىگىن ەرەكشە اتاپ ئوتتی؛ كۆبانەك مەملەكەت ئتوراعاسی دیاس ـ كارنەلامەن تەلە ـ فوندا سویلەسكەندە، دیاس ـ كارنەلا ئتوراعانەك جۆڤگونەك كۆبادا تۆراتىن ەلشىلگىنە ارنایی بارىپ جۆڤگو جاققا قولداۆ كورسەتەتىندىگىن بىلدىرگەندىگىن ایرىقشا القادی؛ ەگیپەتتەك زۆڤـ تۆڤی سیسیمەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، سیسي زۆڤتۆڤنەك دەنساۆلق ساقتاۆ مینیسترىن ەرەكـ شە ەلشی رەتىندە جۆڤگوعا ارنایی جىبەرگەندىـ گىنە، سوندای ـ اق ەگیپەتتەگی 3 ۆلكەن دۆنیە جۆزىلدك مادەني مۆرا ورىنندا شىراق ساۆلەسی سالتاناتی فورماسىندا بەس جۆلدىزدی قىزىل تۆدی بەینەلەپ ئتۆسرۆ تۆرالی نۆسقاۆ بەرگەندـ دىگىنە ارنایی العس ایتتی؛ یراننەك زۆڤتۆڤی رۆحانیعا حال سۆراۆ تەلەگراماسەن جولداعاندا: "كوپتەگەن یران بۆقاراسی ۆحان ئۆشىن، جۆڤگو ئۆشن مەدەت بەرپ، بىزگە جلی مەیىر جانە كۆش ـ قۆات سیلادی"، "جۆڤگو جاق یران جاقپەن نندەتكە قارسی اتتانۆ سەلبەستگىن كۆشەیتۆدی قالایدی" دەپ ارنایی اتاپ ئوتتی؛ كورەیانەك زۆڤتۆڤی ۆىن زاییىنگە حال سۆراۆ تەلەگراماسەن جولداعاندا، ۆىن زاییىن زۆڤتۆڤ ایتقان "جۆڤگونەك قینشلىعی ـــ كورەیانەك قینشلىعی" دەگەن ئسوزىن ارنایی اۆىزعا الدی؛ پاكیستاننەك زۆڤتۆڤی الۆیمەن كەڤەس وتكزـ گەندە، پاكیستان ۆكمەتی مەن قوعامىندعی ئار سالانەك وزدەرىندەگی بارىن ارناپ، جۆڤگو جاققا نندەتتەن ساقتانۆ زاتتەق ماتەرىالدارىن جلۆعا اتاـ عاندەىعنا شنایی العس ئبلدىردی...

جۆڤحۆا ۆلتی ـــ وزگەلەرگە نزگی نیەتپەن ماـ مله جاسایتىن ۆلت. دوسی قینىدىققا جولىقسا، ئسوز جوق، كومەك قولىن سوزادی.

"جۆڤگو جاق نشكەرىلەگەن تۆرده افریكا ەلدەرىن شۆعىل قاجەت بولپ وتىرعان تەكسەرۆ دارىلەرىن قامتىعان ەمدەۆ زاتتەق ماتەرىالدارىمەن قامداۆدی قالایدی"، "جۆڤگو جاق قولنان كەلگەنـ شە ۆزدىكسز كومەك بەرپ، كورەیا جاقتەك نندەتكە قارسی اتتانۆنا قولداۆ كورسەتەدی"، "یران جاققا قولنان كەلگەنشە ۆزدىكسز كومەك بەرەدی "، "یتالیا جاقتەك شۆعىل قاجەتىن ەسكەرپ، یتالیا جاققا تاعی دا ەمدەۆ ماماندار گرۆپپاسىن اتتاندىرادی"، "جۆڤگو جاق ەگیپەت جاقپەن نندەت ینفورماتسیالاـ رىن، ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ، قۆتقارۆ ـ ەمدەۆ تاجرىبەـ لەرىن، ەمدیتسینالق زەرتتەۆ جەتىستكەتەرىن دەر كەـ زىندە ورتاق پایدالانپ، ەمدەۆ زاتتەق ماتەرىالدارـ مەن قامداۆدی قالایدی"، "جۆڤگو جاق پاكیستان جاققا قولنان كەلگەنشە كومەك بەرپ، نندەتتەك دۆنیە ئجۆزی كولەمىندە تارالۆىنان ساقتانۆ ئۆشن كۆش قوسۆدی قالایدی"... ئتوراعا شي جینیپڤ شەتەل باسشلارىمەن قارىم ـ قاتناس جاساۆ، ئوزاـ را دەم بەرۆ بارىسندا، مەیىرمدی دە شنایی جۆڤگو سۆیسپەنشلىگىن شار تاراپقا تاراتتی.

"جاڤىردان كەین جارقراپ كۆن شعادی"، نندەتتەك سناعنان وتكەن جۆڤگونەك دۆنیە جۆـ زمەن دوستعی ۆزدىكسز تەرەڤدەپ، جۆڤگو مەن دۆنیە ئجۆزىنەك سەلبەستگی اناعۆرلم نعایا ئتۆستی.

پاكیستاننەك زۆڤلیی یمران حان ئتوراعا شي جینیپڤگە منانی ئبلدىردی: "قاندای جاعدایعا جولىقسا دا، بۆكل پاكیستان حالقی بىرگە تۆسقان اعا ـ باۆىرداي جۆڤگو حالقمەن بۆلجماستان باتىل بىرگە بولادی".

یسپانیانەك باس ۆۆازىرى سانچەس ئتوراعا شي جینیپڤگە بىلاي دەدی: یسپانیا مەن جۆڤگو ەجەلدەن ئوزارا قولداۆ كورسەتپ، ئبر ـ بىرنە قارایلاسپ، كومەكتەسپ كەلەدی، بۆل نندەتكە بىرگە قارسی اتتانۆدا تولق بەینەلەندی، نندەت ئوتپ كەتكەن سوڤ ەكی ەل قارىم ـ قاتناسنەك اناعۆرلم دامیتىندىعنا سەنەمەن، ۆلی جۆڤگو حالقـ نەك ساۆ ـ سالامات، امان ـ ەسەن بولۆىن تىلەیمن!

سەربیانەك زۆڤتۆڤی ۆۆچیچتەك ئوزی اۆەـ جایعا بارپ جۆڤگو ۆكمەتىنەك نندەتپەن شایـ قاسۆعا سەربیاعا جىبەرگەن ەمدەۆ ماماندار گرۆپپاـ سنەك الدنان شعپ، بەس جۆلدىزدی قىزىل تۆدی ئسۆیدی جانە ماماندار گرۆپپاسنەك مۆشەلەرىمەن "شىنتاق ئتۆیسترىدی". ول تۆیتتەر پاراقشاسنا: "سەربیا مەن جۆڤگو قینىدىقتی بىرگە وتكەرگەن اینـ ماس دوس، ئتوراعا شي جینیپڤگە العس ایتامن، جۆڤگو حالقنا العس ایتامن!" دەپ جازدی.

انگلیانەك باس ۆۆازىرى جونسون ئتوراعا شي جینیپڤگە جۆڤگوعا ەرتەرەك ساپارلای كەلۆ تىلەگن جەتكزدی: "مەن ئتوراعا شي جینیپڤمەن ئجیی قارىم ـ قاـ تناستی ساقتاۆدی، نندەت ئوتپ كەتكەن سوڤ ەرتەرەك جۆڤگوعا ساپارلای بارۆدی، انگلیا ـ جۆڤگو قارىم ـ قاـ تناسنەك داۆىن بىرگە بلگەرلەتۆدی كۆتەمن".

قىم ـ قۆت وزگەرگەن، مۆدده كوپ نەگزـ دەنگەن دۆنیە جۆزىنده مەملەكەت پەن مەملەكەت ئوزارا قارىم ـ قاتناس جاساۆدەك قاندای جولىن ۆستانۆی ئتیس؟

بۆكل الەمنەك نندەتكە بىرگە قارسی اتتانۆ كۆرەسندە، جۆڤگو بۆعان: "ئوزارا قارایلاسپ، كومەكتەسپ، قینىدىقتی بىلەك بىرىكتىرە جەڤۆ" دەپ جاۆاپ بەردی.

سەلبەستك تاراۆی: "نتتماقتاسۆ، سەلبەسۆ ـــ ەك پارمەندی قارۆ"

3 ـ ایدەك 26 ـ كۆنی، ەل باسلارىنەك ئبـر رەتكی ەرەكشە كەڤەسی كۆللی دۆنیەنەك نازارىن اۆداردی. 20 ەل توبىنا مۆشە ەلدەر مەن سیلی قوناق ەلدەر باسشلاری جانە قاتستی حالقارالق ۆیمداردەك جاۆاپتىلاری بەینەەكران تاسلىمەن "ئبر اراعا باس قوستی". بۆل 20 ەل توبی تاریـ حندا تۆڤعش وتكزىلگەن ەل باسلارىنەك بەیـ نەەكران كەڤەسی، سوندای ـ اق نندەت تۆىلعاننان بەری، ئتوراعا شي جینیپڤ قاتناسقان تۆڤعش ەلەۆلی، كوپ جاقتی دیپلوماتیالق قیمل.

جۆڤگونەك نندەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ جاعدایندا جەڤستەك شۆعىلاسی كورىنە باستاعان ساتتە، نندەت دۆنیە جۆزىنە تارالپ، ئورشپ، سوققی تولقنی سایاسیدەك، ەكونومیكانەك، قوعامـ نەك ئار سالاسىن شارپىدی. شەشۆشی ساتتە، جۆڤگو قاندای سكەرلەك كورسەتپ، جاۆاپكەرشـ لىگىن ایگىلەیدی؟

"جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتـ نەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆدەك الەمدەك توسقاۆىل شایقاسىن باتىل تۆرده ویداعدای جۆرگزۆ"، "حاـ لقارالق بىرلەسپ ساقتانۆدی، بىرلەسپ تەزگەنـ دەۆدی ئونمدی تۆرده ورىستەتۆ"، "حالقارالق ۆیمداردەك رول اتقارۆىن بەلسەنە قولداۆ"، "حاـ لقارالق ماكرولىق ەكونومیكالق سایاساتتی سایـ كەسترۆدی كۆشەیتۆ"، 20 ەل توبی باسشلارىنەك جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابىـــنۆ نندەتنە توتەپ بەرۆ جوننندەگی ەل باسلاری ەرەكشە كەڤەسندە، ئتوراعا شي جینیپڤ 4 ئتۆیندی دارپـ تەمە ورتاعا قویپ، بۆكل الەمنەك سایكەستی ارە ـ كەت قولدانپ، نندەتكە قارسی اتتانۆىنا ایقىن باعدار كورسەتتی.

"مەن وسی ارادا 20 ەل توبىنەك دەنساۆلق ساقتاۆ مینیسترلەر ئماجلىسىن ەرتەرەك اشۆ تۆرالی ۆسنىس قویۆدی قالایمىن"، "مەن 20 ەل توبـ نەك نندەتكە قارسی اتتانۆ بویىنشا كومەك بەرۆ دارپتەمەسىن العا قویۆدی ۆسنىس ەتەمىن"، "جۆڤگو جاق جاڤا تیپتی ایدارشا ۆیرۆس وكپە قابنۆ نندەتنەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ بویىنشا یـ نەتەرنەتەگی ئبلىم ورتالىعن قۆرپ ۆلگەردی، بارلىق مەملەكەتكە اشق ۆستایدی"، "20 ەل توبىنەك بایلانس جاساۆ، سایكەسترۆ رولىن ساۆلەلەندىرپ، ساياساتتق تىلدەسۆ مەن اۆىس ـ كۆیستی كۆشەیتپ، لایقتی ۆاقىتتا الەمدەك الەۆمەتتەك دەنساۆلق ساقتاۆ حاۆىپسزدىگی بو ـ یىنشا جوعاری دارەجەللەر ئماجلىسىن وتكزۆ كەرەك"، "مەن 20 ەل توبی مۆشەلەرىن ورتاق شارا قولدانپ، كەدەن باجسىن ازایتپ، كەشـ رپ، قامالدی كۆشىنەن قالدىرپ، ساۆدانی رىـ كىلىسىزدەندىرۆگە ۆندەیمىن"... نندەتتەك ورشۆىنە توتەپ بەرپ، دۆنیە ئجۆزی ەكونومیـ كاسىن ورنقتىرۆ جوننندە ئتوراعا شي جینیپڤ ئبرسپىرا ناقتی شارالار ورتاعا قویدی.

"نتتماقتاسۆ، سەلبەسۆ ـــ ەك پارمەندی قارۆ". وسی رەتكی نندەتكە قارسی تۆرۆدەك الەمـ دەك ۆلكەن ارەكەتىندە، جۆڤگو قاتاڤ ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ شارالارىن قولدانۆ ارقىلی الەمنەك نـ دەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆنە ۆاقىت ۆتپ، سەنم ۆستەپ قالماستان، ادامزاتتەك تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسن قۆرۆ وسكەلەك دەڤگەینندە تۆرپ، اشق بولۆ، جاریا بولۆ، جاۆاپتی بولۆ پوزىتسیاسىن ۆستانپ، قول ۆستاسا قۆلشنۆ، اشق بولۆ، سەلبەسۆ رۆحىن ۆستانپ، نندەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆدەك حالقارالق سەلبەستگىن بەلسەنە ىلـ گەرلەتپ، بۆكل ادامزات ئومرىنەك حاۆىپسزدد ـ گىن قورعاۆ، دۆنیە جۆزىندەگی ئار ەل حالقتارد ـ نەك سالاماتتعىن، باقتىن قورعاۆ ئۆشىن ۆلەس قوسپ، ۆلگی كورسەتتی.

كۆن ـ ئتۆن دەمەي كوپتەك قامىن ویلاپ، جالپاق الەمگە جاقسلق بستەدی. شىن جۆرەكتەن شققان سوزدەر، شنایی پەیلدەن شققان دارپتەـ مەلەر دۆنیە جۆزىنە جۆڤگو باسشسىنەك قاشاندا اینمایتىن سەلبەستك رۆحىن، جالپاق الەم ئۆشىن جاقسلق بستەیتىن دارقان پەیلىن شنایی سەزىنـ دىردی:

گەرمانیانەك زۆڤلیی مەركەلگە جولداعان حال سۆراۆ تەلەگراماسندا، ئتوراعا شي جینیپڤ مىنانی ئبلدىردی: "جۆڤگو جاق ادامزاتتەك تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسی ۆستانمەن بەرەك ۆستانپ، گەرـ مانیا جاقپەن ۆزدىكسز تۆرده ینفورماتسیادان جانە تاجرىبەدەن ورتاق پایدالانۆدی، نندەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ، ناۆقاستاردی قۆتقارۆ ـ ەمدەۆ، ۆاكسینا زەرتتەۆ ـ اشۆ سیاقتی سالالارداعی سەلبەستكتی كۆشەیتپ، ەكی ەلدەك جانە دۆنیە جۆزىندەگی باسقا ەل حالقتارىنەك سالاماتتعىن، باقتىن بىرگە قورعاۆدی قالایدی".

فرانسیانەك زۆڤتۆڤی ماكرونمەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، ئتوراعا شي جینیپڤ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتی: "جۆڤگو جاق فرانسیا جاقپەن بىرگە، قاتستی جاقتارەدەك بىرلەسكەن ەمەلەكەتتەر ۆیمی، 20 ەل توبی، ت. ب جۆلگەسندەگی سایـ كەسۆىن، سەلبەستگىن بلگەرلەتپ، بىرلەسپ ساقتانۆدی ـ بىرلەسپ تەزگەندەۆدی ورىستەتپ، الەمدەك دەنساۆلق ساقتاۆدی جونگە سالۆدی كەـ مەلەندىرپ، ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردەك جانە باسقا دا قاجەتكە مۆقتاج مەملەكەتتەردەك قاـ بىلەت قۆرىلىسىن كۆشەیتۆنە كومەكتەسپ، نندەتـ تەك دۆنیە ئجۆزی ەكونومیكاسىنا جاساعان سوققـ سىنا توتەپ بەرپ، نندەت مۆنارىن سەلبەستكتەك شۆعىلاسمەن سەیلتۆدی قالایدی".

دۆنیە جۆزىلدك دەنساۆلق ساقتاۆ ۆیمەنەك باسالقاسی تان دسایگە جاۆاپ حاتندا، ئتوراعا شي جینیپڤ منانی ئبلدىردی: "ئسزدەك باستاۆىڭزدا دۆنیە جۆزىلدك دەنساۆلق ساقتاۆ ۆیمی نندەتكە قارسی اتتانۆ حالقارالق سەلبەستگىن بەلسەنەلەرەن ازىرلەیدی".

یندونەزیانەك زۆڤتۆڤی جوكومەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، ئتوراعا شي جینیپڤ بىلاي دەپ باسا دارپتەدی: "جۆڤگو ادامزاتتەك تاعدەرلاس ورتاق تۆلعاسی ۆستانمەن بەرەك ۆستانپ، بۆكل الەمنەك نندەتتەن ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ تاـ جرىبەسىن ورتاق پایدالانپ، قولىنان كەلگەنشە قولداۆ كورسەتپ، ئار ەلمەن بىرگە الەمدەك الەۆمەتتەك دەنساۆلق ساقتاۆ ىستەرىنەك دامۆىن، ادامزاتتەك دەنساۆلق ساقتاۆ، سالاماتتق ورتاق تۆلعاسىن قۆرۆدی جەبەیدی".

نامیبیانەك زۆڤتۆڤی گەنگوبپەن تەلەفوندا سویلەسكەندە، ئتوراعا شي جینیپڤ بىلاي دەدی: "مەن افریكانەك قازىرگی نندەت جاعدایىنا ەرەكـ شە كوڤىل ئبولپ وتىرمىن". "جۆڤگو جاق سەرـ پندی ۆزدىكسز ارتتىرپ، نامیبیا سیاقتی افریكا ەلدەرىنەك نندەتكە قارسی اتتانۆىنا كومەك بەرپ، ساقتانۆ ـ تەزگەندەۆ تاجرىبەسەنەن ورتاق پایدالـ نپ، دەنساۆلق ساقتاۆ سالاسندعی سەلبەستكتی كۆشەیتپ، نندەتكە قارسی اتتانۆدەك ەڤ سوڤعی جەڤسنە قول ۆستاسا قول جەتكزەدی".

...

نندەتتەن ساقتانۆ ینفورماتسیالارىن، تاجرىبەـ لەرىن ورتاق پایدالانۆدان ئداری، ۆاكسینانی زەرتتەۆ ـ اشۆ سەلبەستگىنە دەین، قولدان كەلگەـ نىنشە قولداۆ كورسەتكەننەن مۆمكىندىكتەك بارىنشا مول زاتتەق ماتەرىالدارەمەن قامتاماسز ەتۆگە دەین، حالقارالق ۆیمداردەك ئتیستی رولدارىن ساۆلەلەندىرۆىن قولداۆدان ادامزاتتەك دەنساۆلق، سالاماتتق ورتاق تۆلعاسىن قۆرۆعا دەین، الەمـ دەك دەنساۆلق ساقتاۆدی جونگە سالۆدی كەمەلـ دەندىرۆدەمەن الەمدەك كاسپ تىزبەگىنەك اشقتىعـ نا، ورىنقتىلعىنا، حاۆىپسزدىگىنە شنایی كەپىلدەك ەتۆگە دەین... "نندەتپەن" شایقاس كەزىنـــدە، ئتوراعا شي جینیپڤ ئتۆرلی ورىنداردان پایدالانپ دۆنیە جۆزىنە الەمدەك نندەتكە قارسی اتتانۆعا بەلـ سەندىلىكپەن قاتناسقان جۆڤگونەك تۆرعسىن ایقىن بایانداپ، "نندەتپەن" شایقاستەك الەمدەك قۆاتتی بىرىككەن كۆشىن ۆیسترۆ جوننندەگی جۆڤگو دارپتەمەسىن العا قویدی.

ئوزی ونەگە بولپ، ایتقان ئسوزىن ئس ـ ارەكەتی ارقلی ایگىلەدی؛ حالقارالق ئمورالدىق جوسننان جازباي، ئرى ەل جاۆاپكەرشلىگىن امالیاتتا كورسەتتی.

(جالعاسی 3 ـ بەتتە)